

Estètiques protegides, estètiques repudiades*: una conversa amb Curro Claret

quaderndelesidees.press/estetiques-protégides-estetiques-repudiades-una-conversa-amb-curro-claret/

June 22, 2015

(* títol extret d'un reportatge a la revista *Hogares Modernos*, núm. 86, gener de 1974)

Amb el pretext de la participació de Viuda De a la mostra Zona Intermèdia, ens trobem amb Curro Claret, dissenyador industrial i curador de l'exposició, a una terrassa prop del seu estudi per parlar d'altres formes de fer disseny i testejar l'encaix del concepte *Arquitectures de la Dignitat* amb la seva obra: objectes ocurrents i accessibles a tots els nivells, sovint irònics o divertits, que solucionen aspectes instrumentals però també proposen altres formes de mirar i d'usar, amb els quals ha sigut capaç de construir un imaginari propi, molt lligat a les estètiques d'allò sovint injuriat pel disseny professional: el disseny popular o informal, formes al cap i a la fi d'arquitectures de la dignitat.

Fruiter. Curro Claret, 1999. Fotografia d'Eduard Puertas.

Partint de la base de l'assumpció de certes manifestacions culturals com a eines per a la construcció de la dignitat col·lectiva, ens interessa molt el teu treball perquè a més de qüestions conceptuals, també s'allunya estèticament de les formalitzacions acadèmiques per apropar-se a formes de fer més informals, al disseny popular, a les solucions que cal buscar per resoldre petites necessitats desateses, al hacking més quotidià. Aquesta tasca, que és tan habitual, tu la realitzes com a dissenyador professional.

Tal com introduïu vosaltres el concepte d'Arquitectures de la Dignitat, jo crec que la situació de certa marginalitat d'alguna gent que no té accés a coses bàsiques (em refereixo a la nostra cultura, perquè entenc que en d'altres cultures existeix un altre funcionament) condiona i genera una actitud constructiva que té moltes capes i moltes qualitats implícites. Tinc la sensació que aquests vincles, qüestions més lligades a la comunicació de sentiments, afloren espontàniament i resulta que tenen un valor

importantíssim. Mesurar la importància d'això és quelcom molt difícil. Al mateix temps, tinc la sensació que quan aquestes persones assolixen certa posició econòmica acaben immersos en un altre model constructiu. Als anys cinquanta o seixanta van portar un arquitecte, no recordo si era en Moragas o en Sert, a una barriada dels afores de Barcelona perquè fes un informe valorant les condicions en les quals es trobava la barriada. Després de veure-ho tot va al·lucinar de la qualitat humana, d'organització, d'espais i fins i tot de construcció que hi va trobar, i únicament el que va apuntar va ser que hi havia un problema greu de sanejament i d'aigües. □□ En el meu cas, hi ha una espècie d'atracció cap a aquests valors més simbòlics, més de representació. És important entendre que algú no només ha de treballar d'aquesta manera perquè no tingui mitjans, sinó que pot ser una opció que té sentit per si mateixa i que té molt de valor. No només serveix per a aquell a qui li ha tocat viure en una condició de marginació, hi ha un valor intangible que precisament qui no ha viscut en aquesta situació no té present. Personalment, sento una atracció molt gran per com el desconeixement dels materials, del tractament adequat o de les eines específiques, juntament amb la falta de prejudicis formals, genera una estètica que per si mateixa té qualitats molt interessants: l'espontaneïtat i la força que a causa del coneixement i dels prejudicis i amb tot el pes històric es perden. Amb relació al fet estètic, em sembla molt interessant que tot aquest imaginari encara pot molestar algunes persones, perquè encara representa aparentment una situació de precarietat. Em sembla molt important fer visible que no només hi ha Ikea, no només és *guai* fer la teva habitació amb 150 euros. És interessant que sigui una estètica incòmoda, que plantegi altres models i que tingui uns altres valors i una altra direcció, que no hi hagi només una realitat oficial a la qual suposadament s'ha d'aspirar, sinó que ambdues convisquin i fins i tot existeixi certa tensió. De vegades em passa amb coses que he fet, que em diuen: «Ostres, això és molt lleig...», i en part per a mi és un compliment. I de vegades també hi ha el perill que aquests objectes esdevinguin una altra cosa, és un dilema com a dissenyador, ja que ets conscient que la bellesa és un canal molt fort i permet arribar a molta gent, però al mateix temps pot matar l'objecte perquè pots entrar en un nivell «d'oficialisme» que esdevingui una tendència. En part, això pot estar passant amb aquest tipus de disseny que es basa en reutilitzar materials, per exemple.

La visió dominant és bàsicament entendre el dissenyador com un creador i prescriptor de bellesa, entenent que per a això al dissenyador li cal, sobretot, conèixer quin és el model de bellesa hegemònic i tenir els coneixements tècnics necessaris per apropar-s'hi a través de la seva producció. La teva obra, en canvi, fuig de la concepció dominant d'allò bell. D'altra banda, es considera que el dissenyador ha de realitzar objectes per sobre de tot funcionals, que resolguin una necessitat material concreta; sovint, però, en els teus objectes aquesta funció instrumental no és tan central. En el cas del teu menjador per a ocells, per exemple, on és evident que hi ha una voluntat reflexiva i irònica, més que no pas una voluntat real de cobrir una necessitat que potser, de fet, ni tan sols existeix. A la vegada, el que fas sembla que siguin models replicables més que no pas objectes tancats amb una forma d'ús concreta.

Amb aquesta peça en concret, que formava part d'una col·lecció, l'objectiu no era dissenyar una peça per comercialitzar-la sinó donar a entendre que cadascú, a partir de la seva situació, pot fer-s'ho de la seva manera. Volia que fos molt accessible, fàcil, amb recursos sense dificultat tècnica i als quals pots accedir fàcilment. Moltes vegades sembla que el dissenyador estigui lligat a allò del dissenyador, l'empresa i el mercat. Afortunadament no és l'únic model, hi ha d'altres possibilitats. La gent, de seguida et pregunta: «i d'això com en vius? D'això en pots viure?» Se suposa que hi ha models que s'han de seguir i que vénen d'abans. Per a mi, aquesta visió més de receptaris, de mecanismes que permetin que els altres facin les coses, aquesta accessibilitat em sembla molt importat. El "bricolero" que té un taller a casa es fa qualsevol cosa, però la majoria de persones amb un coneixement limitat, un tornavis, una clau anglesa i un martell, no poden. M'atreu el repte que realment demanant molt poc esforç puguin arribar a fer-se coses. Generar un utilitatge com "la peça" que facilita el procés amb el qual pots fer, per exemple, un tamboret només amb les fustes, sense més coneixement.

Tamboret realitzat amb La Peça, produïda amb la Fundació Arrels. Curro Claret, 2012. Fotografia de Juan Lemus.

Com es conjuga tot això amb el funcionament de l'estudi, en el context productiu actual? Quin tipus de treballs feu? Quines tipologies d'encàrrec teniu?

Com a dissenyador no és que no cregui en el sistema industrial, hi ha moltes coses del mercat que em costen molt i em separen d'ell, però no el nego. Ara estem treballant en una versió nova de separador de carrils bici i és un producte industrial, potser és el que faig menys, però també m'agrada. De vegades aquest tipus de mercat ofereix possibilitats per treballar projectes en els quals creus: en aquest cas té a veure amb les bicicletes, amb un material fet amb residus... Hi ha arguments amb els quals m'identifico i, per tant, em ve de gust treballar-hi. Les històries que et porten a un projecte o un altre són diverses i es van encreuant, i de vegades et trobes més en un cantó i de vegades en l'altre. En el cas del projecte que comentàvem abans, el de l'ocell, Formica em va demanar fer una versió per als seus catàlegs d'una línia que treien de laminats, i de sobte aquesta empresa gastava els seus diners en fer-ne una versió. Personalment, no em genera un conflicte moral, no crec que només pugui haver-hi una manera de fer les coses. Si una empresa s'interessa per un projecte que en principi no havia estat pensat amb aquesta finalitat em sembla bé, també. Alguns projectes comencen amb una intenció i passen a l'altra banda, i el que no t'aporta una tipologia

de projectes que sovint no impliquen una remuneració directa en forma de diners et genera de forma indirecta altres coses que els reforcen. No crec que s'hagi de simplificar a fer un producte i si no es pot vendre, no té sentit. També faig molts tallers on estic com a professor o agitador, i és una activitat que genera uns recursos, una experiència i et paguen pels teus serveis. □ Encàrrecs són el que menys tinc, però en canvi sí que hi ha molta gent que em diu que els porti propostes si tinc idees. Hi ha persones i empreses amb les quals pots contactar i portar-los propostes, ensenyar-los projectes. Ara és més difícil que passi però sovint hi ha predisposició. Crec que són molt importants totes aquestes maneres diferents de generar moviment, activitat i possibilitat. La meua generació ve d'una idea de disseny molt lligada a projecte, objecte, mercat i guanys. Afortunadament, això avui dia no és l'única manera.

Tot i l'evidència que hi ha molts enfocaments de la tasca del dissenyador, sembla que en l'àmbit de les escoles i les institucions vinculades al disseny a Barcelona se segueix insistint en un model de dissenyador molt lligat a la producció o comunicació d'objectes per part de corporacions, en un sistema de relacions articulat al voltant del consum i de la capacitat de simular identitats, que de fet se'ns presenta sovint com l'únic possible i l'únic desitjable. Ens preguntem sovint si cal més suport teòric i pedagògic per a aquest dissenyador amb una vocació més discursiva i una visió més crítica.

Hi ha dificultat a l'hora d'entendre que hi ha altres maneres, però afortunadament a mesura que passa el temps la percepció és més oberta. Hi ha cada cop més gent que entén que no has de ser un tio estrany per fer aquestes coses, sinó que pots fer-les, cal entendre que al final el disseny és un terme molt genèric, molt bàsic. Per als italians el disseny és tot; és dibuixar. A Europa, totes aquestes pràctiques són molt més naturals i s'entenen molt més fàcilment. Hi ha moltes més possibilitats, tant des d'institucions com des dels sectors privats, perquè aquests rols puguin tenir presència i la tinguin. De vegades et criden d'una empresa precisament perquè saben que no respondràs com responen altres tipus de dissenyadors. Aquí encara trobes moltes reaccions de certa incomprensió o indiferència, però això és natural. A molta gent li preguntes: «Que és per a vostè el disseny?», i aquest imaginari de coses

En tallar el pa les molles cauen a un embut i després a una mànega que les porta a un recipient a l'exterior de la casa per als ocells lliures.

Curro Claret, 2003. Fotografai de Xavier Padrós

estranyes amb colors, més cares i exclusives, apareix sovint. Hi ha molta distorsió per l'ús que s'ha fet del terme, però em sembla natural, tot això. Tinc la sensació que encara que no ho comparteixi gaire gent, entenc que la visió es va obrint i també que hi ha terrenys en què no cal posar etiquetes. Aquests debats que sovint sorgeixen entre què és disseny i què és art, em semblen una excusa per parlar d'art o de disseny, però sense més rellevància, no veig la necessitat d'acotar. Sóc conscient que aquest rol de disseny potser no ha estat present històricament o funcionava d'una altra manera, però hi ha poques oportunitats? Està maltractat? Ho posaria en el context general de la cultura i la indústria del nostre país, que viu en la precarietat i té una dificultat, en segons quines coses, d'obrir la mirada.

És un context de crisi més fructífer, o més fèrtil, per a certes formes de creació?

Segur. Des del punt de vista diguem-ne creatiu és un moment molt més estimulants, té molt més sentit fer certes coses i me n'alegro que certes actituds i certes maneres de fer es popularitzin. Òbviament, sap molt de greu perquè hi ha molta gent que ho està passant molt malament i no ho hem d'oblidar. És imprescindible qüestionar, posar en crisi les coses i replantejar-les, a cada generació li toca fer-ho. Ara és molt dolorós per a molta gent, però podem veure en positiu algunes coses que estan passant. A mi em costava molt d'identificar-me com a dissenyador quan vaig sortir de l'escola. Per a què serveixen els dissenyadors? Per alimentar aquest mercat salvatge, frívol...? No sabia respondre aquestes preguntes ni treballar d'aquesta manera, però ara en canvi veig que, sigui el que sigui, com a mínim estem intentant fer certes coses que tenen sentit.

Cal redefinir qui és i què fa el dissenyador?

Jo sóc dissenyador en la seva definició bàsica: una persona amb certa inclinació a mirar com vivim, qüestionar-ho i plantejar altres maneres de fer amb els recursos que existeixen en un moment donat. Inclús sense negar l'existència del mercat, no en els termes amb els quals vivim ara però sí en els termes que han existit en la història de la cultura i de la civilització, com un lloc d'intercanvi de béns per viure. No veig necessitat de qüestionar-ho com a plantejament bàsic. Vaig estudiar disseny i m'ho vaig passar molt bé a l'escola. Vaig fer bons col·legues i respecto molt els dissenyadors. Alguns amics fan cotxes... o participen en el sistema més de mercat i hi ha un respecte absolut sense necessitat de jutjar, valoro molt l'esforç quan la gent *s'ho curra*. Fins i tot m'interessa molt entendre el que els mou. No hi ha necessitat de negar o jutjar. Hi ha coses en què no hi coincideixes, però no nego que això sigui disseny.

Sovint es parla en determinats contextos de la separació que existeix entre certs espais de la producció cultural contemporània i un gran gruix de la població. En el camp de l'art contemporani potser és més evident, però el disseny també sembla haver anat agafant una pàtina de sofisticació i d'especulació formal. A la vegada moltes pràctiques d'ambdues disciplines, sovint les que no estan exactament en un lloc ni en l'altre, són bàsicament

desconegudes. És evident, però, la implicació que té el disseny en quelcom tan important de repensar si volem imaginar altres formes més justes de viure com són les relacions de producció i consum.

És un tema de moltes preguntes. Hi ha una part amb la qual has d'estar molt atent: si aquesta distància és molt gran esdevé problemàtic, vols sentir-te útil amb el que fas i sap greu si no ets percebut d'aquesta manera. Però, com en qualsevol laboratori, de vegades passen coses en un lloc que difícilment moltes altres persones poden captar d'entrada, en qualsevol àmbit. Hi ha processos que necessiten cert temps, dels quals al principi la gent es riu, perquè hi ha molts prejudicis i molts imaginaris enquistats. Hi ha un diàleg amb la gent, també, jo vull fer coses per a la gent però no vull fer segons quines coses. Potser perquè tu et dediques a "menjar-te el tarro" tot el dia en certes coses, algunes persones no ho veuen d'aquesta manera en aquell moment. No vol dir que t'avancis als altres, però d'alguna manera hi ha certes coses que porten un temps i impliquen una dedicació. Hi ha certes decisions que són incompatibles amb la immediatesa. Evidentment, a partir de segons quines distàncies et comences a plantejar: això només m'interessa a mi? Sóc jo sol amb les meves paranoies? Els tallers, en aquest sentit, són un format que ajuda. Hi va un cert tipus de gent amb unes certes inquietuds i allà poden construir coses on tu tampoc mediatitzis tant. Jo, l'experimentació l'assumiria com en qualsevol àmbit. En la música, per exemple. Hi ha músics que estan experimentant amb instruments i màquines... o fins i tot amb relació als gèneres. El que tu fas potser no arriba a molta gent, a menys que no facis depèn de què i pugui arribar a Los 40 principals.

Treballar per a la immensa minoria...

Em sembla bé encara que molta gent no arribi a connectar, són pedretes i totes les pedretes són les que han de construir. És important que tinguin presència, encara que no sigui el seu món. En el cas del dissenyador, a diferència de l'àmbit de l'art, suposadament ha de ser útil. Sembla que l'art té segons quines llicències, segons de quin experiment es tracti sembla que a l'art se li permet; suposadament, el disseny ja neix amb una certa voluntat d'accessibilitat, però tot això són etiquetes i definicions.

També treballes de professor. Barcelona deu ser una de les ciutats del món amb més escoles de disseny; això no és necessàriament negatiu, és clar, però suposa un

gran nombre de graduats cada any amb un títol que els acredita com a dissenyadors.

Un florer realitzat amb restes de “chapapote” recollit a la costa gallega després de l'accident del petrolier Prestige. Curro Claret, 2002.

El volum de dissenyadors i estudiants a Barcelona a mi, personalment, no em sembla un inconvenient. Òbviament, dels que surtin de les escoles quants acabaran practicant en un espai més o menys reconegut com a disseny? A mi no em preocupa. Precisament, perquè el disseny tingui aquesta condició tan genèrica em puc imaginar que pot acabar fent quelcom aparentment diferent, però on les eines que ha après li poden servir en aquest sentit. Els pares pregunten: quan surti, tindrà feina amb això? «Si vostè es refereix a un estudi, probablement no». Quan tens vint anys el més normal és no tenir ni idea del que vols fer amb la teva vida. Però aquest procés et pot permetre tastar coses, provar, investigar per, al final, dir: a mi, el que em va és allò. El procés d'aprenentatge a l'escola t'ajuda a descobrir.

[De sobte, lladrucs i sorolls, i la dona de la taula del costat renya el seu gos, li recrimina que hagi intentat marxar. «On vas? Vols que t'atropelli un cotxe?»]

La dificultat de la comunicació...

Si t'ha agradat aquest article i vols rebre informació dels pròxims que publiquem, envia'ns el teu nom i el teu correu electrònic.

He llegit i acceptat les condicions establertes en l'[avís legal i política de privacitat](#).

- [Oriol Ocaña](#)
Oriol Ocaña (Montcada i Reixac, 1987). Investigador, crític i comissari. Membre del col·lectiu artístic Viuda De. Treballa com a docent a diversos programes en l'àmbit del disseny i l'art. A 'Quadern' condueix la secció “On és el meu cos?, i el disseny del fer” sobre disseny cos i performativitat.
- [Guillem Celada](#)

